

Demonstratio mathematica ineptiarum & ignorantiae Jacobi Du Bois, Ecclesiastae Leydensis, in oppugnanda hypothesisi Copernicana, et philosophia Cartesiana

<https://hdl.handle.net/1874/10153>

DEMONSTRATIO MATHEMATICA

INEPTIARVM

& ignorantiae

JACOBI DV BOIS,

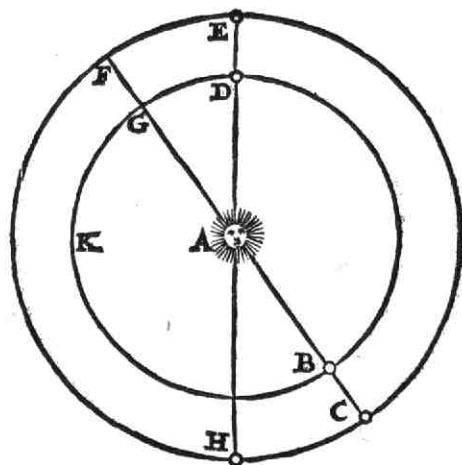
Ecclesiastæ Leydenfis,

in oppugnanda

HYPOTHESI COPERNICANA,

ET

PHILOSOPHIA CARTESIANA.

ROTTERODAMI,

Apud JOHANNEM BENTING, 1656.

DEMONSTRATIO MATHEMATICA

INEPTIARVM

& ignorantie

IACOBI DV BOIS,

Ecclesiastæ Leydenfis,

in oppugnanda

HYPOTHESI COPERNICANA,

E T

PHILOSOPHIA CARTESIANA.

I ad aureum illud dictum *Nosce te ipsum*, ita omnes attenderent, ut quidem illud in ore habent, multò paucioribus calamitatibus erroribusque vita humana obnoxia esset, quam tristes experientia quotidie docet. Dolendum est, homines reperiri, apud quos hæc regula nullam omnino vim habet, licèt quàm maximè effectum in ipsis sortiri debeat. Nuper denuo intellexi *Iacobum du Bois* Ecclesiastem Leidensem adhuc sibi persuadere ac publicè jactare, quòd argumentum repererit, quo Systema Copernicanum & Philosophia Cartesiana evertantur, desumptum à motu Veneris & Mercurii in propriis suis circulis circum Solem: & præ tendit se Mathematicè posse demonstrare, quòd Mercurius circiter 116 dierum, Venus autem plus quàm 19 mensium spatio opus habeat, ut dictum proprium suum circum,

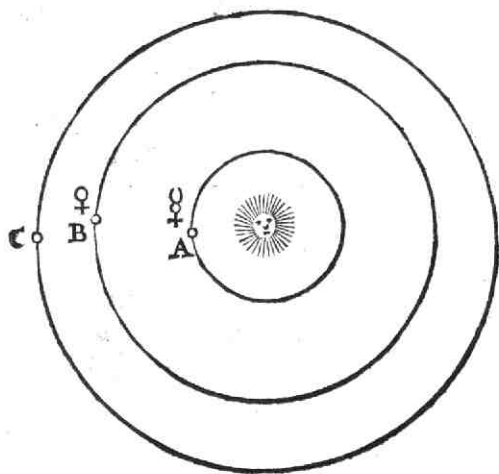
cujus centrum propè Solem est, semel percurrat, adversus Copernicanos, qui statuunt Mercurium intra tres, & Venerem intra octo menses motum illum absolvere, (quâ ratione autem apud Copernicum menses novem pro octo, & dies octuaginta pro octuaginta octo positi inveniuntur, postea videbimus) & consequenter etiam contra Cartesium, qui in Philosophia sua causam motus Planetarum explicaturus, Hypothesin Copernicam tanquam simplicissimam & maximè claram assumpsit, hoc solum cum discrimine, quòd omnem motum veriùs quàm Tycho, & curiosiùs quàm Copernicus esset Terræ detracturus, ut legimus art. 19. partis III. Principiorum Philosophiæ. Si Jac. du Bois aliquam dicti illius memorati rationem habuisset, imbecillitatem suam animadvertere, adeoque turpissimum illud nominis sui naufragium, quod apud Mathematicos jam passus fuit, & quotidie adhuc pati cogetur, prævenire potuisset. Quapropter paucis ostendere decrevi, qua in parte vir hic erraverit, ut perceptâ tandem imbecillitate suâ, de imaginario robore gloriari, imperitis & harum rerum ignavis falsa pro veris obtrudere, adeoque pernicioso eos præjudicio occupare in posterum desinat.

Dialogum ejus Theologico-Astronomicum, ut & libellum, quem sub titulo Veritas & Authoritas sacra nuper in lucem misit, inspiciens, memoratum Pseudo-Mathematicum argumentum inveni, in Dialogo quidem pag. 36. 37. & 38. & Venerem quod attinet in altero libello pag. 285. & c. ubi sic loquitur: Ad hunc Authorem (sc. Cartesium) quoad Veneris orbem falsitatis arguendum, nihil efficacius optari potest Tabulis Copernici & Lansbergii, qui Veneris motui diurno dant, Copernicus quidem scr. 36. 59. 28. 35. Lansbergius verò scr. 36. 59. 29. 29. 11. 6. Neuter scr. 37. Veneri

neri concedit: hinc sequitur Venerem orbem suum demum
 absolvere diebus 583, & horis 21. quod sic intelligendum est,
 ut, postquam Venus ab Aphelio suo recedere incipit, ad illud
 non revertatur, nisi post tantum temporis spacium exactum.
 In *Dialogo* suo pag. 37. iisdem Lansbergii Tabulis usus
 fuit, ad dictam opinionem suam non modò de Venere
 sed etiam de Mercurio stabiliendam; hoc pacto enim
 ibidem concludit: Dico ergo Lansbergium aliosq. Coper-
 nicanos sibi non convenire, nec in Mercurii, nec in Veneris
 circumvolutione. Mercurio dant dies 80, at circulum suum
 demum absolvit diebus 115. hor. 21. 4'. Hic est primus error.
 Postea sic pergit: sequitur alter in Venere multò major, cujus
 circumvolutioni, non novem sed novendecim menses sunt
 tribuendi, nam ut scr. 36. 59. 29. &c. sese habent ad diem
 unum, ita totus circulus ad dies 583. hor. 22. 1'. atque hic mo-
 tus multò est tardior eo, quem in majori orbe tribuunt Ter-
 ra, quæ ex eorum sententia spatio annuo cursum in zodiaco
 absolvit: Ergo Hypothesis non Ptolemæica nec Tychoiana,
 sed Copernicana turbat, ut Lansbergii argumentum in ipsum
 retorqueam, ordinem à Deo institutum, qui est, ut corpora in
 minoribus spheris velociùs moveantur, in majoribus tardiùs;
 nam Veneri in Spherâ minori dant motum diurnum tardio-
 rem, videlicet scr. 36. &c. at Terre in Spherâ majori velo-
 ciores, videl. scr. 59. &c. ita ut Terra majorem orbem
 percurrat spacio annuo, Venus autem minorem spacio
 novendecim mensium. Posthæc duas responsiones, quas
 Copernicani ipsi forte regerent, sibi objicit; prior
 hæc est: sed quid si dicerent, se ideo tribuere Mercurio 80
 dies, Veneri menses novem, quia post illud tempus in eodem
 loco zodiaci rursus reperiuntur? Altera est, sed quid
 si responderent, Planetas illos ad prænominata tempora

rursus conjungi cum Sole? Quæ duæ objectiones hic nihil ad rhombum, nec in eum, qui statum quæstionis intelligit, cadere possunt. Sed vir bonus hoc loco chimæras ex proprio cerebro eductas ipsemet sibi proponere, atque in eas præliari voluit, ut hoc pacto saltem victor aliquando evaderet. Attamen in responsione ad objectionem primam aliquid occurrit, quod non displicet, ubi ostendit quòd statum quæstionis oblitus non esset, dicens: *Non est hîc quæstio de passionibus Planetarum, & eorum apparentiis respectu visus nostri, sed de reali eorum circumvolutione circa centra sua, & paulo post: sicut enim volunt Terram considerari in circumvolutione suâ circa Solem, sic etiam debet considerari circumgyratio Veneris & Mercurii circa idem centrum commune.* Noverat enim, cardinem quæstionis in eo versari: An Systema Copernicanum Solem in medio omnium Planetarum constituens, tanquam centrum (quamvis non Geometricum) ita ut proximus illi Mercurius circum suum A intra tres, Venus circum suum B intra octo menses, Terra suum C spacio annuo percurrat, &c. conveniat cum experientiâ? Quod falsum esse per tabulas Lansbergii se jam probatum dedisse putabat, ac idcirco demonstrasse Mercurium in circulo suo A semel percurrento 115 diebus, hor. 21. 4'. hoc est, ferè 4 mensibus indigere, & Venerem ad absolvendam periodum suam in circulo B dies 583, & hor. 22, hoc est, plus quàm 19 menses impendere: adeò ut egregiè cum umbrâ suâ luctetur, inquires, quæstionem hîc non esse, quanto temporis spacio dicti Planetæ ad oculus nostrum (qui in Terrâ in circulo C non immobilis,

bilis, verùm unâ cum Terrâ annuo spacio circa Solem
motus supponitur) circulum, qui Zodiacus dicitur, per-

currere videantur, verùm de reali eorum, circa centrum suum, puta Solem, circumvolutione, controversi. Remotis itaque duabus prædictis objectionibus, quæ tam egregiè ad rem faciebant, pag. 38. his verbis concludit: *Quâ ratione Copernicani sese ex his difficultatibus expedire possint, non video.*

Vidimus itaque, quo fundamento prætenfa hujus viri demonstratio Mathematica nitatur, hisce nimirum verbis: *Copernicus dat Veneris motui diurno scr. 36. 59. 28. 35. Lansbergius verò scr. 36. 59. 29. 29. 11. 6. Neuter 37 scr. Veneri concedit.* Atque eodem modo ex ejusdem *Dialogo* pag. 37. videri potest, quòd motum Mercurii dictim gr. 3. 6. 29. 12. 1. 8. 6. iisdem quoque tabulis in totum superstruat.

Atque

Atque hoc argumentum viro huic insolubile videtur. Eo subnixus audet dicere: *non video quomodo Copernicani se ex his difficultatibus expedire possint*; & elapso integro biennio: *nihil efficacius optari potest* &c. Hoc passim apud harum rerum ignaros deprædicare audet, ceu novum & à se primùm excogitatum inventum, quo non solum Systema Copernicanum, verùm etiam tota Philosophia Cartesiana corruere debeat: seque manus daturum promisit, si modò hoc argumentum irritum reddi posset. Age igitur Du Bois ita promissis, & solutionem tribus verbis accipe: *committis fallaciam consequentis*. Labili certè hinc vir debet esse memorià: cum enim ipsemet sibi responderet: *Non est hic questio, &c.* non ignorabat longè aliam esse quæstionem, si de *reali* ac vero motu Veneris & Mercurii, quem in propriis suis circulis per A & B supra designatis conficiunt, disputetur, quàm si quærat, quem motum in iisdem circulis respectu visus nostri habeant. Si argumentum suum, ut solet aliàs, *ad formam syllogismi*, redegisset, ejus fortè imbecillitatem vidisset: ideoque ego in ipsius gratiam id ipsum faciam: Si Venus circulum suum respectu visus nostri diebus 583, & Mercurius suum diebus 115 percurrat: ergo Venus & Mercurius eosdem circulos etiam respectu cursus sui veri ac *realis* tanto temporis spacio percurrunt. Sed verum prius. Ergo, &c. Falsitatem hujus consequentiæ procul omni dubio jam saltem videbit, sed excipiet fortè, se hoc pacto non ratiocinari, verùm dictas Tabulas *realem* eorum motum, non autem eum, qui fit respectu visus nostri, exhibere. Atque hoc *Dialog.* pag. 36. videtur velle ostendere, quando inquit: *Sic enim loquitur* (sc. Lansbergius) *in Theoriâ Veneris*;
 pri-

primum movetur Venus in orbe Eccentrico, intra magnum orbem Terræ, conficitq; singulis diebus in consequentia scr. 36.59.29.29.11.6. Qui motus idem est, cum motu Anomalie orbis Veneris in Tabulis notato. Similiter in Theoriâ Mercurii, primum movetur centrum Epicycli Mercurii in orbe Eccentrico intra orbem Veneris in consequentia, conficitq; diebus singulis grad. 3.6.24.12.1.8.6. Qui rursus est ipsissimus motus Anomalie orbis Mercurii in tabulis assignatus. Hæc eadem ratione biennio post, eundem in finem, denuo utitur in altero libello, cui titulus est: Veritas, &c. pag. 285, & pag. 287 verbotenus hæc leguntur: Lansbergio Copernicum adjungam, is, revol. lib. 5. cap. 1. hæc habet: Sunt igitur singulis (Planetis) singuli circuitus commutationum, Saturno dies &c. Veneri 583. scr. 55. 17. 50. Quos resolutos in circuli gradus, & multiplicatos in 365, cum partiti fuerimus per numerum dierum & scrupulorum suorum, habebimus annum motum, Saturni, &c. Veneris, graduum 225. scr. 1. 45. 3. 40. Horum trecentesima & sexagesima quinta pars est motus diurnus Saturni, &c. Veneris scr. 36.59.28.35. Quod argumentum non aliud est à præcedente. Nam quæ quælibet ista consequentia est bone Vir: si moveatur Venus in orbe Eccentrico intra magnum orbem Terræ, conficiatq; singulis diebus in consequentia scr. 36.59. &c. ergo? vel sunt singuli circuitus commutationum, Saturno 378, &c. Veneri 583, scr. 55. 17. 50. Ergo? Probandum Tibi hoc loco fuisset, Copernicum & Lansbergium de motu Veneris reali, non autem de eo, quem respectu visus nostri facere videtur, locutos fuisse. Veneris motum medium respectu visus nostri in circulo suo dietim esse scr. 36.59. &c. concedo.

Sed hoc non quæritur: & nego, Copernicum & Lansbergium in locis allegatis de vero ac reali Veneris motu

loqui, quod tamen probandum tibi incumberebat, sed nunquam probari poterit: verum ex adverso ex ipsis illis locis, quæ citavit, planè contrarium luce meridiana clarius evadet, si quis ea apud Copernicum & Lansbergium qualicumque cum attentione relegere voluerit. Etenim in explicatione memoratæ Theoriæ Veneris, in exemplo, quod Lansbergius hunc in finem proposuit, manifestum est, quod motum illum, qui *Anomalia orbis* ipsi dicitur, non à fixo, verum à mobili puncto numeret, puncto nimirum extremo lineæ illius, quæ per centrum orbitæ Veneris parallela ducitur lineæ è Terrâ per centrum Solis ductæ. Et quia hæc linea continuè mutatur, patet, motum hunc non simplicem, verum cum medio motu Solis compositum esse. Multò absurdius est, quod Copernicum lib. v. *Revol. cap. 1.* pro se alleget, ubi ferè omnia, quæ in isto capite inveniuntur, sic è diametro cum ipsius pugnant sententiâ, ut nemo rationis suæ compos, talia exinde concludere posse videatur; his enim verbis incipit Copernicus; *Bini longitudinis motus plurimum differentes apparent in ipsis* (sc. 5. Planetis) *unus est propter motum Terræ quem diximus. Alter cujusque proprius. Primum non injuriâ motum commutationis dicere placuit, cum ipse sit qui in omnibus illis stationes, progressiones & regressus facit apparere, non quòd Planeta sic distrahatur, qui motu suo semper procedit, sed quòd per modum commutationis sic appareat, quam efficit motus Terræ pro differentiâ & magnitudine illorum orbium.* Paulò post quid per motum commutationis intelligat, clariùs exponit, inquit: *nam motum commutationis nihil aliud esse dicimus, nisi eum, in quo motus Terræ aequalis illorū motum excedit, ut in Saturno, Iove, Marte: vel exceditur, ut in Venere*

Venere & Mercurio: Et postquam ad ea verba, quæ à nostro du Bois allegata fuerunt, pervenerat, dicit: *Sunt igitur singulis singuli circuitus commutationum. Saturno in diebus 378. 5. 32. 42. Iovi in diebus 398. 53. 3. 58. Marti in diebus 779. 56. 13. 55. Veneri dierum 583. 55. 17. 50 Mercurio dierum 115. 52. 38. 53.* Notari hîc obiter potest, quòd Du Bois in allegatione loci hujus, Saturni, Jovis & Martis circuitus omiserit, non aliâ de causâ, quàm quia verba Copernici vel non intellexit, vel sibi adversa esse scivit, non ausus affirmare, Saturnum 378, &c. & Jovem 398, &c. diebus integrum absolvere circuitum. Copernicus hoc capite ita tandem concludit: *Proprios autem motus eorum sic extendisse existimavimus esse superfluum, constant enim ablatione istorum à medio motu Solis* (hoc tantùm intelligi debet de tribus Planetis superioribus, nam in inferioribus hos duos addere oportet, uti ex verbis allegatis patet) *quem illi componunt, ut diximus. At his non contentus aliquis, potest prohibitu suo facere. Est enim annuus Saturni motus proprius ad non errantium stellarum spheram, graduum 12. 12. 45. 57. 24. Iovis graduum 30. 19. 40. 51. 58. Martis graduum 191. 16. 18. 30. 36. In Venere autem & Mercurio, quoniam non apparent nobis, ipse motus Solis pro eis nobis usû venit, suppletq; modo, per quem apparentiæ eorum pernoscuntur & demonstrantur, ut infra.*

Quis Astronomus, quis qui vel prima Astronomiæ elementa didicit, hunc virum in Astronomiâ non peregrinum judicabit? Nam quis error in Mathematicis crassior excogitari potest, quàm qui circa ipsos artis terminos committitur; & quidem circa hos *motus Anomaliæ orbis, & motus Commutationis*, qui tot tabularum tituli, atque ita abundè ab autoribus expressi atque declarati fuerunt? Hîc igitur nos docuit, quàm parum fun-

damenta tabularum Copernici ac Lansbergii intelligat, quodque earum terminos hæcenus instar psittaci in ore habuerit, quanquam ex fide dignis acceperim, ipsas illas tabulas in crebro apud eum usu esse.

Quàm bene igitur intellexit, quæ his præmissis pag. 288. scribebat? *Hi (scil. Lansbergius & Copernicus) prout fuerunt Astronomi & Mathematici summi, ad hanc Theoriam tabulas perpetuas motus Veneris construxerunt, & eandem veritatem & certitudinem permultis exemplis variorum seculorum, additis etiam demonstrationibus Mathematicis, probaverunt.* Et quàm certa est hæc conclusio pag. 287. *Habemus ergo duos Astronomos (scil. Copernicum & Lansbergium) testes motus illius tardioris Veneris; quod nempe in circulo suo proprio reverà sit dierum 583, &c.* Et operæ pretium puto ad ea, quæ præcedentibus immediatè subnectit, paucula animadvertere, quando inquit; *Idem testantur omnes alii Astronomi, quotquot mihi videre contigit, quos advocare non est necesse.* Nam verè dicere possum: *Contrarium testantur omnes Astronomi, quotquot mihi videre contigit, quos advocare est necesse.* Imprimis enim Copernicus, Lansbergius, Galileus, & Cartesius testantur contrarium. Hoc, ut confido, saltem negare non audebit du Bois, quandoquidem eos in allegatis libellorum suorum locis, hæc in parte confutare, adeoque ipsorum systema prorsus evertere laborat. Sed miraberis & hærebis hoc loco, quandoquidem paulò antè vidimus, quòd non solum Copernicum & Lansbergium, sed quoscunque unquam legit, pro se esse contendat, adeoque autoritate illà, quæ ipsis tanquam summis Astronomicis & Mathematicis debetur, coram toto mundo se tueri conetur, & quidem (NB) eà ipsà in causà, in quâ eos impugnat & refutare studet. Hæc tamen

tamen admiratio facilè cessabit, fortè antequàm ad finem eorum, quæ hîc tractamus, perveneris. Intereà sufficiet nobis locus ex pag. 287 allegatus, unâ cum propriis hisce Ipsius verbis: *Ex luminaribus, quæ circa Solem ut centrum suum volvuntur, minimam Sphæram absolvit Mercurius diebus 80, majorem Venus 9 mensibus, Sicut Lansbergius post Copernicum & Galileum statuit.*

Porrò, Gassendus Regius Matheseos in Academiâ Parisiensi Professor à parte nostrâ stat. *In Institutionibus suis Astronomicis lib. 11. cap. 7.* ita loquitur: *Prætereo porrò motum Veneris in Epicyclo esse dietim grad. 1. minut. 36. ac totam proinde ipsius periodum absolvi intra dies proximè 225 seu menseis septem cum semisse: utcumque ob Solem interim progressum non appareat nobis conjuncta iteratò in Apogæo, aut iteratò in Perigæo nisi post novendecim menses. Mercurii autem motum in Epicyclo esse dietim grad. 4. minut. 5½, ac periodum ipsius absolvi intra dies proximè 88 seu treis propè menseis; utcumque ab una conjunctiōne Apogæa cum Sole ad Apogæam, nonnisi post 4 ferè menseis redeat. Et si ipsi motus Veneris & Mercurii, qui hoc loco secundùm hypothesin Ptolemaicam in Epicyclis fiunt, secundùm Copernicanam in propriis suis circulis, quos circum Solem describunt, tanto temporis spacio absolvi debent: quod etiam in citatâ Astronomiâ lib. 3. cap. 2. traditur.*

Hoc ipsum testatur & demonstrat *Simon Stevinus*, dum viveret, Illustrissimi ac Celsissimi Mauriti, Principis Auriaci laud. mem. Mathematicus. Hic, libro tertio prop. 16. de inveniendis Planetarum motibus, in hunc modum scribit:

P R O P O S I T I O X V I .

- „ Motum duorum inferiorum Planetarum Veneris
 „ & Mercurii in suis deferentibus, ad datum tempus,
 „ juxta hypothefin Terræ mobilis describere.
 „ *Datum.* Ut à Venere capiamus initium, detur tem-
 „ pus diurnum.
 „ *Quæſitum.* Quantum iſto temporis intervallo in de-
 „ ferente ſuo promoveatur, inveniendum eſt, ad Terræ
 „ mobilis hypothefin.

C O N S T R U C T I O .

- „ Ad motum centri epicycli, qui, ſecundùm ſtantis
 „ Telluris hypothefin, ſingulis diebus per propoſ. 36. 1.
 „ lib. eſt gr. 0. 59. 8. 17. 13. 12. 31.
 „ Adde motum Veneris in Epicyclo diurnum, qui per
 „ propoſ. 41. lib. 1. eſt gr. 0. 36. 59. 25. 53. 11. 28.
 „ Et fit pro quæſito Veneris motu diurno juxta Terræ
 „ mobilis hypothefin gr. 1. 36. 7. 43. 6. 23. 59.
 „ Quoniam autem ſequens Theorema, quod propoſ.
 „ 17. eſt, huic Problemati demonſtrando ſubſervit, ad id
 „ lectorem ablegabimus. Similiter in motu Mercurii
 „ inveſtigando procedendum erit.

Concluſio.

- „ Deſcripſimus ergo motum diurnum Planetarum
 „ inferiorum Veneris & Mercurii, &c.

Plures de hoc argumento ſcriptores imprefentiarum
 conſulere non poſſum, quia plures ad manus non ha-
 beo. Interim nullus dubito, non eos tantùm, quos legi,
 ſed quotquot hac de re ſcripſerunt, in hiſce convenire;
 quia error, quem Du Bois ipsis impingit, adeò enormis
 eſt, ut rationi conſentaneum non ſit, eum vel in tyronem
 Aſtronomiæ cadere poſſe.

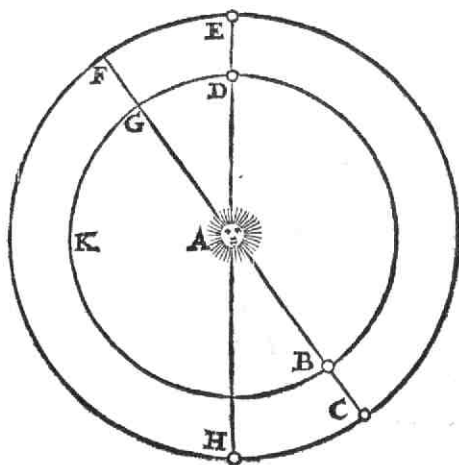
Jam

Jam saltem (ut spero) Dom. Du Bois videbit, quòd, cum Copernicus motui Veneris diurno tribuit scr. 36. 59. 28. 35. & Lansbergius 36. 59. 29. 29. 11. 6. at neuter scr. 37. id ipsum de reali Veneris motu intelligendum non sit, uti probare debuisset. Idem intellige de Mercurio. Atque hoc solùm discrimen, quod Astronomi faciunt inter motum Veneris realem, & cum qui sit respectu visus nostri, quodque discrimen, occasione inaudita in hoc Viro inscitiae, harum rerum ignaris sapius expositum fuit, sufficere illi debuisset ad erroris sui adeò aperti ingenuam confessionem; sed quia responsione adeò facili & obysa eò adduci vel non voluit, vel non potuit, operæ pretium erit, Mathematicè demonstrare, quod à Copernicanis circa motum Veneris traditum fuit, quòd nempe proprium circa Solem circuitum reverà intra 8 non verò post 19 demum menses absolvat, uti du Bois incassum demonstrare laboravit. Idque ex ipsa petemus experientia.

Sumamus igitur hunc in finem sequens schema, in quo A, & pro centro duorum circularum B & C, & pro Sole sumatur. Sitque B orbita Veneris, C Terra. Sit porro D Venus, & E Terra, existentes in recta lineâ ADE, hoc est, in conjunctione, ita ut Venus inter Solem & Terram media sit.

Experientia autem docet, Venerem indigere secundum Ptolemaeum diebus 583. hor. 22. 24. juxta Copernicum diebus 583. hor. 22. 7. 8. ex sententiâ Tychoonis diebus 583. hor. 22. 5. secundum Lansbergiam denique diebus 583. hor. 22. 1. 16. Atque ita ex omnium & singulorum opinione plus quàm 583 $\frac{1}{2}$, & minùs quàm 584 diebus, ut ab una conjunctione ad similem conjunctionem aliam perveniat; hoc est, secundum Ptolemaeum ab una

conjunctione Apogæâ ad aliam Apogæam, aut Perigæâ ad Perigæam; secundùm Copernicum, Tychonem, & Lansbergium, ab unâ conjunctione, in quâ Venus inter Solem & Terram posita est, ad alteram, in qua iterùm inter Solem & Terram conspicitur; vel ab una, in qua

Sol medius existit inter Venerem & Terram, ad aliam, in qua Sol eandem positionem habeat. Calculo itaque subducendum nobis erit ex hac experienciâ, quanto temporis spacio Venus circum suum B percurrat, juxta hypothesein Copernicanam, quâ Terra E circum suum C uno anno percurrere supponitur.

Quocirca sunt

{	$a \propto$	1 anno.
{	$b \propto$	Tempori, quod inter duas conjunctiones ejusdem naturæ, immediatè se sequentes, intercedit, cognito experienciâ.
{	$x \propto$	Tempori, quod in peragrando suo circulo impendit Venus, quodque impræsentiarum quaeritur.

a	dat	gr.	360	$\frac{\text{quot}}{b - a}$	$360 b$	$\frac{360 b}{a}$	360	gradus.
x			360	$\frac{b - 2x}{x}$	$360 b$	$\frac{360 b}{x}$	720	gradus.

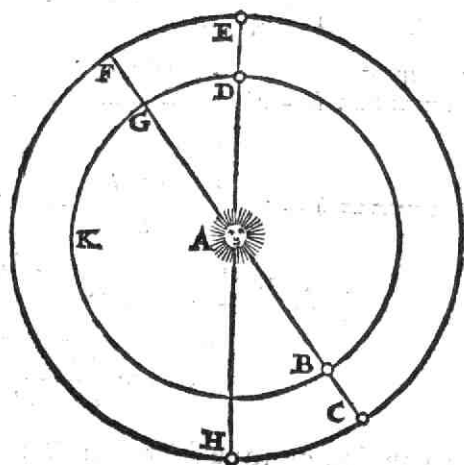
Et sit $\frac{360 b}{a} - 360 \propto \frac{360 b}{x} - 720$.

$\& x \propto \frac{ab}{a + b}$.

Qui modò qualemcunque Astronomiæ notitiam habent, facilè intelligunt cur $b - a$, ut & $b - 2x$ posuerim. Sed quia agendum mihi erit cum Du Bois, qui nil quicquam solidè in Astronomicis intelligit, in ipsius gratiam hæc nonnihil dilucidanda erunt.

Pono itaque $b - a$, quia Terra diebus 583, hor. 22 semel & non omnino bis periodum suam juxta hanc hypothefin absolvit. Non autem pono $b - 2x$, quia inde sequeretur Venerem eodem tempore cum Terra circum suum percurrere, quod est contra experienciam. Neque b tantùm pono, quia sequeretur Venerem plùs quàm 973 diebus in absolvendo suo circuitu indigere, quod etiam cum experientia pugnat. Adeò ut híc pateat: si spatium annuum ducatur in tempus cognitum, quod inter duas ejusdem naturæ conjunctiones inter-

cedit, productumque per eorum summam dividatur, quotientem fore tempus quaesitum, quod Venus in circulo suo B percurrendo impendit, invenienturque pro

eo 224 dies, & horæ 16, circiter. Ita ut Venus quotidie absolvat 1 gr. 36. 7. 20, circiter, quod ad supradictam Galensiac Stevini positionem quam proximè accedit.

Et quia aliquid tam absurdum excogitari nequit, quod ab imperito in aliqua scientia, præsertim si arrogantia ac iudicii præcipitantia ad inscitiam accesserint, objici non possit: in ipsorum gratiam ex alia experientia demonstrabimus: Venerem breviori tempore quam Terram, hoc est, intra unius anni spacium periodum suam reverâ absolvere.

Sit igitur denuò in fig. præcedente A Sol, D Venus in Apogæo, H Terra. Dum autem Venus ex radiis solaribus

laribus emergit, Terra moveatur ab H usque in C, videbiturque Sol in F, & Venus ultra G versus K, quandoquidem respectu primi mobilis, quod nobis in contrarium à G versus D videtur moveri, post Solem esse observatur, ac proinde pari tempore majorem circuli sui arcum, citiusque circulum integrum absolvit, quam Terra. Quod erat demonstrandum.

Eâdem ratione ea, quæ de periodo Mercurii pro vero asseruimus, supputare licet. Ne autem Du Bois hîc quoque objiciat, me in hoc calculo meo hypothese usum fuisse, quæ in rerum natura locum non inveniatur; eò quòd Solem aut ejus centrum, tanquam centrum Mathematicum circulorum Veneris ac Terræ posuerim, cum tamen per experientiam constet dictos circulos esse eccentricos: hoc enim pacto suam in Astronomiæ principiis ignorantiam adhuc magis proderet, quod certè consultum ipsi non esset: nam qui vel à limine Astronomiam salutârunt, ei respondere possent: hos dies 583 cum horis 22 esse medium tempus conjunctionis, in cujus supputatione eccentricitates excludi debent: ac præterea hæc eccentricitates veras conjunctiones duos aut tres tantum dies accelerare vel retardare, uti in Tabulis seu Ephemeridibus videre licet.

Verum enimverò, quandoquidem calculus hic Algebraicus à quovis fortè non percipietur, idem denique Mechanicè demonstrabo, quâ ratione ab unoquoque, qui modò regulam trium intelligit, veritatem investigari ac inveniri posse mihi persuadeo. Circino itaque ex A tanquam puncto medio descripti sint circuli DB, & EC, quorum uterque sit divisus in gradus, hoc est, partes æquales 360. Ponamus porrò, ut supra, Terram in E, Venerem in D, in eadem recta linea:

& supponatur Venerem periodum suam circiter 225 diebus, Terram verò suam uno anno absolvere. Supputemus jam, quot circuli sui partes Terra percurrat diebus 583 & hor. 22 per regulam proportionis, hoc pacto: quando Terra 365 diebus percurrit 360 particulas, hoc est, integrum circulum, quot igitur particulas 583 dierum & 22 horarum spatio absolvet? provenientque 576 ferè: similiter cum Venus 225 diebus particulas 360, hoc est, suum circulum percurrit, quot igitur particulas absolvit in 583 diebus & 22 horis? fientque plus minus 934 particulae. Hinc ab E per F pro Terræ motu 583 dierum & 22 horarum numeratis in circumferentia particulis 576, comperietur Terra pervenisse ad C; similiter in Venere à puncto D per G numeratis particulis 934, quas pari temporis intervallo percurrit, reperietur ea in B, atque etiam ambæ simul in eadem cum Sole rectâ lineâ constitutæ erunt. Ita ut hîc etiam mechanicè ostendatur, juxta hypothefin illam, quâ nimirum Venus diebus 225, Terra verò annuo spacio semel circulum suum absolvit, ejusdem naturæ conjunctionem necessariò post 583 dies, & horas præterpropter 22 debere fieri, omnino ut experientia docet. Quòd etiam dicta conjunctio juxta hanc hypothefin citius fieri non possit, ope circini ab unoquoque investigari ac cognosci potest. Eodemque modo Copernicanæ hypotheseos veritas etiam quoad motum Mercurii ipso circino deprehendi potest.

Experimentum denique illud, quo Venus & Sol post 8 annos ad eadem Zodiaci loca redire videntur, secundum hypothefin Copernicanam multò faciliùs explicatur, quam quidem Du Bois pag. 288. & 289. secundum systema Tychoenicum explicare illud potuit. Quandoquidem.

quidem enim Venus 225 diebus periodū suam absolvere statuitur, post octennium denuò circa idem circuli sui punctum versabitur; quippe octo anni dies 2922 continent, quibus decies ter ferè circum suum absolvit: Jam verò quia Terra circum suum quotannis percurrit, etiam post octo annos in eodem rursus puncto erit: adeoque Venus & Sol post octo annorum intervallum à Terræ incolis necessariò circa idem Zodiaci punctum videbuntur, uti experientia docet. Atque ita tale experimentum cum motu Veneris intra octo menses optimè consentit, tantum abest, ut argumentū aliquod inde peti possit, quo motus ille evertatur. Et notatu dignum est, quòd etiam juxta systema Tychonicum eodem modo hujus experientiae ratio dari debeat: nam sive Terrā moveri & Solem stare, vel Solem moveri & Terram stare dicamus, in quo solo Tychonici ac Copernicani systematis differentia consistit, respectu experientiae eodē reddit. Cumq; du Bois sibi imaginatur Venerem in systemate Tychonico octo annorum spatio circum seu Epicyclum suum tantum quinquies percurrere, in eundem illum crassissimum errorem, quem in impugnando systemate Copernicano commisit, denuò incidit. Non minus enim ex Tychonica quàm Copernicana hypothese Venus octo annis decies-ter, & intra octo menses semel suam circa Solem circumvolutionem absolvit: quanquam posito cum Tychone motu Solis, qui circuli illius, in quo Venus moveri debet, mobile centrum est, haud secus ac si Terra moveatur, novendecim demum mensibus semel, ac proinde intra annos 8 tantum quinquies circuitum respectu visus nostri facere videatur. Talemque motum ac circuitum apparentem noster Du Bois hinc iterum pro vero ac reali sumpsit. Atque hoc

facto argumentum, quod à motu Veneris petiit, non minus contra ipsùm Tychonem, quem tamen sequi ac tueri conatur, quàm contra Copernicum & Cartesium validum fecit, quod incredibilis stupiditatis & incogitantia exemplum est. Sed quem non tædeat errores adeò crassos, atque in homine, qui pro Astronomo haberi velit, planè inauditos ulterius persequendo tempus terere?

Ostendimus itaque falsitatem demonstrationis illius, quâ Du Bois persuadere conatus fuit, Venerem diebus 583, & Mercurium diebus 115 opus habere ad unum circa Solem circuitum faciendum, contra Copernicanos, qui Mercurio circiter 88 & Veneri præter propter 225 dies concedunt. Idq; primò autoritate maximè celebrium Astronomorum & Mathematicorum, deinde demonstratione ac calculo ab experientia conjunctionum petitis, & in gratiam eorum, qui Astronomia & Algebra ignari sunt, etiam mechanicè probatum dedimus. Atque jam saltem videre poteris Domine Du Bois, quâ ratione Cartesius in calculo non erraverit, quando inquit Venerem intra octo, & Mercurium intra tres menses periodos suas absolvere.

At vir hic fortè non omnino hisce acquiescere poterit, verùm regeret: saltem Copernicum, Galilaum & Lansbergium errasse, qui 80 non verò 88 dies pro periodo Mercurii, & 9 menses non verò 225 dies pro motu Veneris assumunt. Quòd si hoc totum ipsi concederem, quid quæso in ea, quam nobiscum habet, controversia evicisset? nihil prorsus, quandoquidem eam non tangit. Sed nihilominus responderi potest, quandoquidem verilimile non est, quòd Copernicus calculum, quem ex ejus Theoria tam facili negotio elici supra visum

sum fuit, subducere non potuerit, cum ipsius Du Bois testimonio non summus tantum Astronomus verum etiam Mathematicus esset; credendum potius esse, quod vel Typothetarum errori, vel eorum, qui post mortem scripta illius in lucem ediderunt, negligentia imputari illa debeant; maxime cum superiorum Planetarum circumvolutionem, haud aliter atque ceteri Astronomi intra 30, 12, & 2 annos absolvi dicat; ita ut circa motum Veneris pro numero 8, 9. & in describendo motu Mercurii pro numero 8, cifra 0 posita fuerit: & assumptis hoc pacto pro mensibus 9, tantum 8, & pro 80 diebus 88, nulla amplius supererit controversia, quia motus Planetarum, ut notum est, ibidem non accuratè, sed *ruditantum Minervâ* describuntur. Galilæus autem & Lansbergius Copernicum hac in parte procul dubio securè secuti fuerunt, operæ pretium non putantes, horum motuum rationes proprio calculo subducere. Interim verò vellem ut Du Bois hinc saltem de singulari prudentiâ & circumspectione Cartesii cogitaret, quem in libellis suis imprudentissimorum iudiciorum, quæ ullus mortalium chartæ committere posset, adeò imperitè passim accusat. Perspicacissimum & quàm maxime circumspectum Viri illius ingenium ex suo metiri voluit. Cartesius in calculo adeò facili ne tantis quidem Astronomis, seu potius iis, quæ in ipsorum libris de dictâ Veneris & Mercurii circumvolutione extant, fidem adhibuit, verum ut de veritate omnino certus esset, ipsemet ad calculum revocare ista voluit; cavitque hoc pacto, ne cum Galilæo & Lansbergio Veneri menses 9 sed 8, nec Mercurio dies 80, verum tres menses concederet, quod verum illud tempus est, intra quod periodos suas absolunt.

Quantum igitur in proposita quaestione à vero aberraverit noster Du Bois, abundè jam liquere potest. Jam verò considerandum lectoribus relinquo, an non ex hifce luce meridianâ clarius sit, hunc hominem, vel nullam omnino, solidam fundamentorum Astronomiæ notitiam habere, vel saltem eam fidem non mereri in iis, quæ Astronomiam concernunt, ut quicquam certi ab eo expectari, vel solâ ejus autoritate ab ignaris aliquid recipi in posterum debeat. In quo enim erravit? non sane in quaestione aliquâ difficili aut valde intricatâ, verùm in maximè simplici, & quæ non à Mathematico tantum, sed etiam à quovis alio, ut ostensum fuit, quàm facillimè examinari ac solvi potest. Quâ ratione verò circa eam erravit? in artis terminis adeò vulgaribus, atque ad ipsa Astronomiæ fundamenta spectantibus: ac motum realem seu proprium Veneris & Mercurii cum eo, qui respectu visus nostri apparet, pro uno eodemque sumens; cum tamen in Astronomiâ passim distinguatur inter Planetarum motum proprium & apparentem, non solum apud Copernicum, sed etiam Ptolemæum & quosvis alios. Unde, apertè etiam ostendit se fundamenta Tabularum Copernici & Lansbergii non intelligere.

Deinde non possum non insignem ejus arrogantiam patefacere. Cum quibus res ipsi erat? cum *Galileo*, qui quantus fuerit Mathematicus, toti mundo notum est; cum *Copernico* & *Lansbergio*, quos ipsemet *summos Astronomos & Mathematicos* loco citato vocat; cum *Renato des Cartes*, qui vel apud hostes suos incomparabilis Mathematicus censetur. Cùm igitur Du Bois sibi persuadebat, hos omnes viros in problemate adeò facili malè, se verò solum rectè calculum suum instituisse, quaero, an
non

non hoc ipso in supremo, ad quem quis contendere posset, arrogantiae gradu constitutus fuerit? notandum enim est, quòd hîc quæstio non sit de eo, quod in utramque partem posset disputari, verùm de talibus, quorum ex ipsâ Mathesi plenissima haberi potest certitudo.

Denique, haud vulgarem in hisce rationis abusum in iudicii præcipitantia positum, notare licet. Cum anno 1653 in lucem edens *Dialogum* suum, ad evertendum systema Copernicanum isthoc argumento usus esset, an non elapso integro biennio in libello, qui dicitur *Veritas, &c.* idem argumentum eundem in finem resumens, atque insuper in Philosophiam Cartesianam intorquens, vim ejus priùs adhuc semel perpendere debuisset, antequam hæc verba in chartam conjiceret: *Ad hunc autorem, quoad Veneris orbem, falsitatis arguendum NIHIL EFFICACIVS OPTARI POTEST?* Quod si factum ab eo fuit, non absolvit ipsum à iudicii temeritate, verùm præter eam etiam tenuitatem quandam in ingenio ipsius, magnamque in conceptibus confusionem haud obscurè arguit.

Atque hic est vir ille qui cornici oculos configeret, qui post irritos aliorum conatus tandem aliquando invictum invenisset argumentum, quo non Copernicana tantum hypothesis, verùm etiam Philosophia Cartesianæ tota enervari posset; quique id ipsum tam perfrictâ fronte jactare non erubuit, ut non pauci eorum, qui rerum Astronomicarum ignari sunt, fidem illi adhibuerint. Idque mirum non est, Verbi Divini Minister ac simul Astronomus erat, qui rem totam pro autoritate exponere, adeoque tot terminis artis de rebus Astronomicis verba facere noverat, ut nemo sibi potuerit persuadere, doctum psittacum, qualis ille erat, qui trans-

eunti fortè Imperatori suum *salve Imperator* acclamabat, simile quid etiam præstare posse: Talis erat, qui ea, quæ magnâ contentione apud collegas suos, & quoscunque alios rerum Astronomicarum imperitos, urgebat, contra quoscunque Astronomos & Mathematicos tueri paratus erat; quique ob inauditam ignorantiam atque imprudentiam à peritioribus omni responsione indignus aliquamdiu habitus, in prædicto libello pag. 290 hos sibi triumphos ante victoriam cecinit: *Hicce jam VVittichi, funditus evertitur tota Cartesii tui Theoria de Sole &c. cum demonstraverimus, Veneris orbem ficto vestro orbe Terræ Soli viciniorum multò tardiùs circa Solem moveri, quàm vester orbis Terræ, &c. Hic error in Philosopho vestro tam est immanis, ut speremus vos præ pudore desertâ illius erronei spiritus Philosophiâ tandem ad sanam mentem reversuros, Deo gloriam duros, & sacram autoritatem amplexuros.*

Sed quia quotidiana experientia me docuit, quàm difficile sit præjudicium aliquod, præcipuè in iis, qui ætatem & eruditionem aliquam habent, omnino extirpare, in gratiam eorum, qui ab animo suo vix impetrare possunt, vel Jacobum Du Bois, vel ullum verbi Div. ministrum in impugnandâ Philosophiâ Cartesianâ ita turpiter sedare posse, quàm quidem in quæstione de motu Veneris ostendimus, operæ pretium erit, ejusdem farinæ adhuc aliud specimen ob oculos ponere, quod absque ullâ vel Astronomiæ vel alterius scientiæ notitiâ cuivis obvium erit.

In citato libello, paulò ante quæstionem de motu Veneris, pag. nimirum 278. hæc verba legimus. *Qu. 1. An Sol sit centrum Planetarum? Sic vult Cartesius, & proinde*

de typum suum Planetarum ita construxit, ut Sol accuratè in centro omnium Planetarum sit locatus, ut in schemate videre est. At errore manifestò, nam centrum ab omnibus partibus peripheriarum equaliter distat, at nullus est Planeta, qui non habeat suum Aphelium & Perihelium, id est varios situs, in quibus aliàs magis, aliàs minùs à Sole distat, ac proinde respectu ejus sunt omnes Eccentrici &c. Eaquè exemplo Saturni deinde demonstrat. Hic Cartesio opinionem affingit, quæ in ejus Philosophia nullibi reperitur.

Vbi unquam affirmavit, Solem accuratè in medio omnium Planetarum positum esse? Plus quàm centenis locis planè contrarium ostendi potest: Vt in re adeò manifestâ breves simus, unum vel alterum locum exhibebimus art. 34. Part. III. Princip. Philos. sic loquitur: Denique ne putemus omnia centra Planetarum accuratè in eodem plano semper consistere, nec circulos quos describunt esse omnino perfectos; sed ut in omnibus aliis rebus naturalibus contingere videmus, ista tantùm præter-propter talia esse, ac etiam labentibus seculis continuò mutari arbitremur. Et art. 36 proximè sequente: Ipsorum autem circuitiones circa Solem, vocantur, motus in longitudinem: hiq; etiam in eo aberrant, quòd non equaliter ubique à Sole distent; sed hâc etate, Saturnus ab eo remotior est in Sagittario quàm in Geminis, vicesimâ circiter distantia suæ parte; Iupiter in libra remotior est quàm in Ariete; sicquè alii Planetae habent Aphelia & Perihelia sua aliis in locis.

Et notandum venit, hæc loca non longè ab eo ipso schemate, quod vir bonus intelligere non potuit, quærenda esse: leguntur enim pag. proximè sequente, ubi

Cartesius schema illud explicat. Nota etiam quòd Du Bois argumentum petat à motu Saturni, de quo ipse Cartesius loco allegato dixerat: *Saturnus à Sole remotior est in Sagittario quàm in Geminis.*

Quid de hisce dicemus? arguemusne hominem incertitæ, eò quòd ex intuitu & delineatione figuræ Cartesii sententiam concludere allaborer? nullam enim rationem aliam adfert, quàm quòd Cartesius *schema suum Planetarum ita construxerit, ut Sol accuratè in centro omnium Planetarum sit locatus.* Hæc sanè ignorantia adeò crassa foret ut vix præsumere auserim, eum in virum literatum, nedum in Astronomum, posse cadere. Quid enim notius, quàm quòd Mathematici figuras suas non per circinum, verùm per ipsarum explicationes determinatas esse velint? Hinc in iisdem explicandis sic passim incipiunt: *Sit AB hoc vel illud, &c.* Hinc accidit, quòd libri eorum figuris repleantur, quæ cum rebus ipsis parùm convenient. Et quid magis insolens, quàm in Phisicis, uti hoc loco, figuras secundùm Mathematicam *exhibere* intelligere? Quomodò se gereret du Bois, si hanc ipsi movens quæstionem: An Zodiacus paulò tantùm remotiùs à Terrâ constitui debeat, quàm in duplâ Solis à Terrâ distantia? dicerem, quòd ipse id affirmaret & *proinde schema pag. 289. ita construxisset*, ut Zodiacus paulò tantùm remotiùs, quàm in duplâ Solis à Terrâ distantia positus esset; ac postea vellem probare, hoc ipsum experientiæ omniumque Astronomorum opinioni adversari? neque adeò iniquè tamen cum ipso agerem, quàm quidem ipse cum Cartesio egit: quandoquidem in figuræ suæ explicatione nusquam contrarium dicit, quod fecit Cartesius, & quidem per ipsum illud Saturni exemplum, quod du Bois loco allegato eundem in finem ipsemet adducit.

Si tam justa ipsi in Cartesium daretur actio, quid non ad ei insultandum in medium proferret? Hoc igitur si pro ignorantia habendum non sit, quid de eo dicemus? habebiturne pro malitioso mendacio ac insolentissima calumnia? id verò charitas non patitur. Concludere itaque tenemur, quòd non summæ tantùm inscitix ac insolitæ arrogantix (quippe quæ adversùs Mathematicum omnium consensu maximum committitur) verùm etiam præcipitis, ac omnino corrupti iudicii argumentum esse.

Equidem valde miror, Virum hunc necdum altiùs sapere, quàm ut authoris alicujus opinionem ex sola figurarum constructione colligat; quoniam anno 1648 similem errorem ipsemet Cartesius ipsi detexit, in Epistolâ 8vo Aprilis ejusdem anni datâ. Continebat illa responsum ad objectiones ejusdem furfuris, sub hoc titulo propositas: *Nota ad Cartesii Hypothesin de motu Luna circa Terram ad formam Ellipsis. Princip. Philos. pag. 220. 221.* Quibus in notis omnes ipsius objectiones solâ figuræ illius, quæ pag. 220 reperitur, constructione nitebantur, ubi per Ellipsin ABCD, quæ peculiarem illum vorticem, in quo Luna cursum suum peragit, exhibet, ipsum Lunæ cursum intellexerat, quanquam Cartesius ipsammet illam figuram explicaturus dixerit: *Sitq; ABCD exiguus ille vortex, &c.*

Plura tantæ inscitix specimina in lucem protrahere me tæderet, quandoquidem Virum hunc ubique sibi similem offendens, id operæ pretium esse non puto, tempusque nimis preciosum censeo, quàm ut in animadvertendis hujusmodi ineptiis teri inutiliter debeat. Et quisnam non videt, quàm parùm ab eo præstari possit, qui & inscitix & arrogantix & præcipitix suæ tam cla-

ra dedit specimina? Quid quæfò in *Physicis*, ubi pleraque *Problemata* adeò *composita* sunt, ut eorum solutio ex *compluribus* causis simul *consideratis* pendeat, ab eo homine sperabimus, qui in *Astronomia*, quam præ cæteris callere ab amicis suis censetur, circa quæstionem adeò *facilem* tam *pueriliter* erravit.

Quæ fides in recensendis aliorum opinionibus habenda illi erit, qui *Cartesio* opinionem affingere veritus non fuit, quam tantum ex *delineatione* figuræ *concluserat*, cum tamen ipse *Cartesius* in ejusdem figuræ *explicatione*, & quidem eodem illo loco *planè* *contrarium* doceat, & plùs quàm *centenis* ejusdem libri locis *contrarium* ostendi possit? Et quem videmus in *Astronomia* *veram* *Veneris* *periodum*, ab ea quam respectu *visus* nostri facit, *distinguere* non potuisse, illène in *Metaphysicis*, ubi omnia tam *abstractè* ac *distinctè* *considerari* debent, *fidem* mereri poterit? maximè circa *opinionem* *Cartesii*, quæ colligi debent ex illius *Meditationibus*, in quibus aliquot annorum labore sic unum ex alio *deductum* est, ut de mente *perspicacissimi* illius ingenii vix unquam ex præcis ac *seorsim* *consideratis* aliquot verbis vel *regulis*, verùm ex *scopo* ipsius, & *consequentium* cum *antecedentibus* *nexu*, vel etiam ex *propriis* ejus *conclusionibus* *constare* possit. Cumque *Du Bois*, aliique ejusdem *commatis* *Philosophiæ* *Cartesianæ* *adversarii*, hâc in parte *planè* *ineptos* se ostenderint, *mirum* non est, quod in *pertractandis* hujusmodi materiis nihil apud ipsos *proficere*, sed, ut dici solet, *Æthiopem* *lavare* soleamus. Quo in opere, quia non *lubenter* *tempus* *inutiliter* *perderem*, hæc pauca *inauditæ* in rebus *Astronomicis* ac *Philosophicis* *inscitia* *specimina* ostendisse satis habui. Atque

ex iis abundè concludi posse puto, Virum talem, neque in locorum citatione, neque in recensione vel condemnatione alienæ opinionis, maximè ubi vel de Copernicana circa Solis immobilitatem ac Terræ motum hypothefi, vel de Philosophia Cartesiana quæstio est, nullam imposterum fidem mereri posse: & pro corollario: minimè mirandum esse, quod in præfatione quadã ad Ecclesias Reformatas (in qua æquè ineptis, sed adhuc magis malignis, quàm ea, de quibus hîc locuti fuimus, figmentis, Philosophiam Cartesianam in heterodoxiæ ac impietatis suspicionem adducere laboravit) ipsemet scribit, quòd nempe *ex Copernicanis neminem perceperit, qui libello ejus, quem Dialogum Theologico-Astronomicum inscripsit, responderet.* Illi certè tempus nimis pretiosum esse putant, quàm ut omnibus illis erroribus, quibus libellus ille passim scatet, detegendis, perdere illud velent. Et quis honos, quis inde fructus sperari possit?

Atque hâc etiam de causâ nomen meum hâc vice non profitebor, neque in detegendis pluribus hujus viri erroribus atque ineptiis cum fructu tempus me collocatum putabo, priusquam ea, que Copernico & Cartesio imperitè afficta esse ostendimus, vel ab ipso, vel ab aliquo ex amicis ejus, publicè retractata, vel melioribus rationibus munita fuerint.

F I N I S.